

Kosztolányi Dezső „Édes Anna” című regényének színpadi adaptációja a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Tompa Miklós Társulatának előadásában

DOI : 10.46522/S.2023.01.3

VARGA Kinga

PhD candidate, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest
varga.kinga.work@gmail.com

Abstract: The novel “Édes Anna” by Dezső Kosztolányi at the National Theatre in Marosvásárhely – the performance of Miklós Tompa Company

“Édes Anna”, the novel by the famous Hungarian writer Dezső Kosztolányi, written in 1926, has had twenty-seven stage adaptations throughout the Carpathian Basin in Hungarian. It is about a female servant in the 1920’s in Budapest, who serves at a middle-classed family, and finally she kills her masters. On the 19th of September 2003, the Miklós Tompa Company of the National Theatre of Târgu-Mureş staged their own adaptation of the novel which was directed by László Gali, based on the script by Tibor Solténszky. This adaptation had already been staged in Komárom two years earlier. What were the particularities of the performance in Târgu-Mureş? In my paper I will outline this question in the context of other Édes Anna adaptations and show the peculiarities of this one in light of Hungarian theatre history, that are not sufficiently visible at first sight.

Key words: *novel adaptation, cultural heritage, Édes Anna, female servants, playscript-analysis.*

Kosztolányi Dezső 1926-os *Édes Anna* című cselédregénye csaknem kilencvenéves színpadi jelenlétet tudhat magáénak. Anna egy vidékről a nagyvárosba, Budapestre cselédnek beálló parasztlány, aki a szolgálai létezésre úgy reagál, hogy meggyilkolja a gazdáit, Vizynét és Vizyt. Ezt különböző pszichológiai és társadalmi okokkal lehet megmagyarázni. A regény a kiszolgáltatottságot mutatja be, miközben egy összetett és változó politikai és társadalmi időszak pontos láttele. 1937 és 2023 között huszonzhat színpadi adaptációja valósult meg (ld. *Függelék*), és egy következő, kolozsvári nagyszínpadi bemutató előtt állunk (várhatóan 2023 áprilisa). Annak ellenére, hogy nincs kanonizált színházi szöveggönyve, sem drámaváltozata, a mű úgy viselkedik, mint egy magyar nemzeti dráma. Jellemzően profi, repertoárt játszó

köszínházban valósul meg, de öltött már ifjúsági/színházi nevelési formát, megrendezték musicalként, vagy az ELTE jogi karának amatőr előadásaként is. Jóllehet a regény tizenhét nyelven olvasható (Veres, 2010, 589–593), és a harmincas évek sajtója cikkezett nemzetközi színházi ügynökségek az első adaptációt övező érdeklődéséről, még sincsen tudomásunk arról, hogy megvalósult volna idegen nyelvű produkció az adaptációk története során. Többször játszották Budapesten, Győrben, előadták Miskolcon, Kaposváron, Pécsen, Szegeden, Debrecenben, Székesfehérváron, Komáromban, Újvidéken, Szabadkán, Csíkszeredában, Kolozsváron és Marosvásárhelyen. Ez a tanulmány azt vizsgálja, a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Tompa Miklós Társulatának 2003. szeptember 19-én bemutatott *Édes Anna* előadása miként helyezkedik el az *Édes Anna* színpadi adaptációknak a dramatikus feldolgozás és a játékhagyomány alapján felrajzolható koordinátarendszerében.

Dramatikus hagyomány

Az *Édes Anna* első három színpadi adaptációjának szöveggönyve egymásra épül, de eltérő társadalmi helyzetben és hangsúlyokkal, nagyon különböző előadások születnek belőle. Az első színpadi adaptációra 1937-ben került sor a budapesti Belvárosi Színházban Kosztolányi halála után néhány hónappal, így a bemutató a gyász jegyében zajlott (lásd pl. Bárdos, 1937, 12). Lakatos László készítette a színpadi szöveggönyt (Lakatos, 1937), amelyben a kor játékhagyománya köszönt vissza, a budapesti bulvárszínházjátszásé, a főszerepet az ezekben az évadokban nagy pesti színésznővé váló Bulla Elma játszotta. A színpadi változat műfaja szerint inkább melodráma. Anna csak asszonyát öli meg, és önvédelemből teszi, nem veteti el a gyermekét, aki Jancsi úrfitól, az elkényeztetett unakaöccstől fogan. A lány szerelemnek hiszi az unalomból elkövetett csábítást, és optimista befejezést sejtet az, hogy Jancsi várni fogja a lány gyilkosság miatt letöltött büntetése után.

Az 1937-es előadás színpadi szövegváltozatának közvetlen előzménye a Kosztolányi Dezsőné Harnos Ilona által készített szöveggönyv (Harnos, 1936), amelyet részben maga Kosztolányi is ellenőrzött (Anon. *Délibáb*, 1936, 35; Anon. *Esti Kurir*, 1936, 9). A gyilkosság utáni pillanatig követi a regény cselekményét, premierje 1947-ben rádiójáték formájában valósult meg (Anon. Magyar Rádió, 1947, 54). A Harnos Ilona- és a Lakatos László-féle szöveggönyv között rokon vonás az önvédelemből elkövetett gyilkosság, amely csak Vizynére vonatkozik. Előbbiben Anna beveszi a magzatelhajtó port, utóbbiban viszont nem veteti el a gyereket, a Jancsitól kapott magzatelhajtó port a vízvezetékbe önti.

Az 1969-ben az utazó Déryné Színházban bemutatott változathoz Felkai Ferenc készített szöveggönyt, amely szerkezeti hasonlóságokat és filológiai egyezéseket mutat az előbbi adaptációk szöveggönyveivel, például itt is csak a ház úrnőjét öli meg a lány. (Arra, hogy az úr miért nincs otthon, az a magyarázat ezekben a változatokban, hogy vagy éjfél misére ment, vagy sokáig bent maradt a minisztériumban; itt az utóbbiról van szó.) A lány ez esetben a kéményseprőhöz megy

feleségül, így kap értelmet az élete. Az előadás utolsó mondataként a büszkén élvezetett Édes Anna még hallja Báthory kiáltását: „Én megvárom, Édes Anna” (Felkai. 1969, 83). Ezt az előadást a Tanácsköztársaság 50. évfordulójára tartott ünnepségsorozat keretében mutatták be.

Az Újvidéken, Harag György által rendezett 1983-as előadás szöveggönyve (Harag, 1994) felhasználja az előző adaptációk szöveges leiratát, de a regényt figyelembe véve a kiszolgáltatottságot és a reménytelenséget ellenpont nélkül hangsúlyozza. Itt is egyes gyilkosság történik, és itt is Vizyné támad először (férje nincs is jelen, nincs rá magyarázat, hogy hol van). Ezzel véget ér az a jelenség, hogy a regény cselekményén változtassanak, és az is, hogy a szöveggönyvek egymásból építkezzenek.

Olyannyira, hogy a későbbiekben az adott rendező egyéni igényei szerint vagy maga készít egy szövegváltozatot, mint Guelmino Sándor (Anon. *Fejér Megyei Hírlap* 2005, 7) vagy felkér valakit erre a feladatra. Felkérésre dolgozott többek között Závada Pál (Szabó 2003), Tasnádi István (Tasnádi 2016) vagy Thuróczy Katalin (Thuróczy 2014). A színház gyakorlati jellegéből adódóan ez nem zárja ki, hogy ne használnának fel időről időre már elkészült változatokat. Thuróczy Katalin szöveggönyve négy előadásnak adta alapját, míg Tasnádi Istváné, Guelmino Sándoré és Harag Györgyé kettőnek. Ezek az előadások visszatérnek a kettős gyilkosságra, és némelyiknél narrátor beszél, aki lehet Kosztolányi (Miskolc 2018) vagy egy új szereplő (Csíkszereda 2014), és így epikus elemet építenek be a dráma műfajába.

Játékhagyomány

Mivel a szöveggönyvek funkciójukból adódóan a színházi előadásnak rendelődnek alá, újabb változat készítésekor azt is szükséges figyelembe venni, hogy a leendő produkció nagyszínpadra vagy stúdiószínpadra készül-e, kevés vagy sok szereplővel operál, inkább a lélektani drámát helyezi-e előtérbe, a szereplők közötti pszichológiai folyamatokat kamaradráma-szerűen ábrázolja, vagy sokszereplős, tablószerű nagyszínpadi alkotást képzel el. Ebből a szempontból egyértelműen kisszínpadra tervezte változatát Thuróczy Katalin, míg nagyszínpadra a magáét Bezerédi Zoltán vagy Závada Pál.

A feldolgozások abban is különböznek, hogy a három ismerős házaspár, Moviszterék, Drumáék és Tatárék közül, illetve cselédjeik közül ki jelenik meg, és a különböző elbeszélhető történeteket kinek a szájába adják. Az is változik továbbá, hogy az ünnepélyek közül (farsang, miniszteri kinevezés, karácsony) melyik kerül színpadra, és hogy melyik után történik meg a gyilkosság. A piskóta példázata ugyanakkor állandó elem, ahogy Moviszter szerepe is, aki mindig elővezeti a piskótatörténetből levonható konzekvenciákat.

Az előadás adott koncepciójához tartozik továbbá a látvány, illetve maga a rendezés. A skála egyik végén a realista, történetmesélő, korhű, a cseléd és a gazdái

történetét az 1920-as évek Budapestjén egy polgári lakásban, az akkori viszonyok között elmesélő klasszikus dráma áll, míg a másikon olyan előadást látunk, ahol elemelkednek a konkrétumtól a színpadi ábrázolásban, beleértve a színpadképet és a jelmezeket is, és a történet absztrakt elemekkel párosul, el-elszakad a regény cselekményének valóságától. Ilyen volt Hargitai Iván 2013-as rendezésében a tatabányai színház előadása, ahol egy amfiteátrum-szerű térben, a jelenkort megidéző jelmezekben játszottak, a szabadkai színház 2015-ös karneváli haláltánc-hangulatot megidéző előadása, amelynek érdekessége továbbá, hogy a játékhagyománytól eltérően Annát az akkor negyvenéves G. Erdélyi Hermina játszotta, vagy az Örkény Színház 2019-es, Annát színész alakította bábként elképzelt víziója, aki egész végig négykézláb csúszott egy asztalon és az asztal alatt. A Marosvásárhelyi Művészeti Egyetemen 2018 júniusában Zárug Bernadett vizsgaelőadásként egy interaktív, színházi nevelési, tantermi *Édes Anna*-t rendezett.¹ A következő évadban még néhányszor játszott előadás alapvetően csak Annát és Vizynét szerepeltette, és kortárs környezetbe helyezte át a történetet. Ezzel az *Édes Anna*-adaptációk életében történelmet írt, mert azt a merész lépést, hogy csak a két női szereplő van jelen, előtte nem próbálta meg senki (azóta sem), illetve azzal a dramaturgiai bravúrral is élt, hogy a zárt cselekményű drámát kinyitotta, és a közönséget bevonta a történet alakításába.

Marosvásárhelyi *Édes Anna*

A Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Tompa Miklós Társulata Gali László rendezésében, Solténszky Tibor szöveggönyve alapján 2003. szeptember 19-én évadnyitó előadásként tűzte műsorára az *Édes Annát* a nagyszínpadon. Az előadást két évadon keresztül láthatta a közönség, s a 25. jubileumát is megélte. (Anon. *Népújság*, 2005) A társulatvezető Kovács Levente szavaival:

[...] [az *Édes Anna*] a maga súlyos emberi problémáival ma is vérlázítóan aktuális. Realista előadás lesz, amelynek története is gazdagon buzog, képei is érdekes látványt nyújtanak, és jó alakításokra kínál lehetőséget. A közönség legszélesebb rétegének szánjuk

N. M. K. 2003

A rendező és a szöveggönyv írója magyarországi alkotók, Gali László második vendégrendezésére érkezett ekkor Marosvásárhelyre, előtte a *Komámasszony, hol a stukker?* című darabot rendezte, amellyel sikert ért el. A rendező-szövegíró páros *Édes Anna* adaptációját két évaddal korábban a Komáromi Jókai Színházban bemutatták, a rendezést magát kulturális transzferként hozták magukkal (a

¹ Ezúton is köszönöm Albert Máriának és Ungvári Zrínyi Ildikónak, hogy az előadásra felhívták a figyelmemet, és Zárug Bernadettnek, hogy lehetővé tette, hogy megnézzem felvételről az előadást.

műsorfüzetet átszerkesztették a helyi társulatra igazítva),² de a koncepción (beleértve a díszletet is) és a szöveggönyvön érdemben nem változtattak. (Egyik előadásnak sem maradt fenn a felvétele.) A színészek a helyi társulat színészei voltak, Darabont Mikold játszotta Annát, Farkas Ibolya Vizynét, Kárp György Vizu Kornélt, Patikárius Jancsit Sebestyén Aba, Zayzon Zsolt Jancsi barátját, Elekest. A helyi társulatra igazítás fortélyaiába enged betekintést a komáromi és a marosvásárhelyi előadás műsorfüzetének az a különbözősége is, hogy az Annát és Vizynét játszó színésznők véleményét külön-külön megkérdezték a játszott szerepeikről.

Ez az adaptáció a regényhez és a történelemhez való hűséget fontosnak tartja, és ugyan erőteljesen aláhúzza a politikai szólamokat a regényhez képest (ehhez lásd a komáromi előadás kapcsán: Sőregi, 2001), mégis finoman egyensúlyozva megtartja az oldalak egymáshoz mért viszonyát. (A Horvai István-féle, Gyurkovics Tibor átdolgozásán alapuló rendezés például megtörte ezt az egyensúlyt, és áthallással, a karakterek szájába adva a Tanácsköztársaság kritikáját a nyolcvanas évek környezetét támadta. Lásd: Gyurkovics, 1983) Ezt a törekvését a „Történet a polgári világban” alcím is megmutatja, illetve az, hogy a műsorfüzetben dátumok alapján felrajzolja az *Édes Anna* cselekményével kapcsolatos történelmi eseményeket, bemutatja a cselédkönyvet (Kiss, 2003). A cselédábrázolást a Horthy-korszak saját idejében, korhűen viszi végig, célja pedig annak a didaxisnak érvényesítése, hogy úr és cseléd viszonyának törvényi szabályozása ellenére milyen nagy a kiszolgáltatottsága az alacsonyabb társadalmi helyzetben lévő személynek. A rendező szerint azért is aktuális ez a dráma, mert a pénz világa újratevő a gyarmatisághoz (tulajdonképpen a jobbgátság intézményéhez) hasonló kiszolgáltatottságot a jelenkorban (Nagy, 2003; Bárány, 2003). Az adaptáció oktató jelleggel meg akarja mutatni azt a kort, amelyben íródott és amelyben játszódik. Így rokonságot mutat Korcsmáros György 1982-es Budapesti Gyermekszínház-beli rendezésével, amely kimondottan az ifjúság felvilágosítását, oktatását tűzte ki célul (Varga, 2017, 72–73).

Drámaszöveg

Rendező és dramaturg együttműködésének következményeként Soltészky Tibor új szövegváltozatot készített az *Édes Annából*. Gali László úgy fogalmazott, hogy eddig egyik verzió sem volt alkalmas arra, hogy a saját véleményüket megfogalmazzák, „szeretném, ha Flaubert-i módra mondhatnám, hogy Édes Anna én vagyok” (Nagy, 2003, 7). Rendező és szöveggönyvíró a regény balladisztikus voltát akarják kiemelni, Arany Jánosra és az erdélyi balladákra utalnak. Tragédiaként tekintenek a színpadi műre, amelyben nem szerepeltetnek narrátort, és nem élnek költői képekkel, hanem dramaturgiaiilag a feszültség pontjait keresik meg.

---

² Köszönöm Brassai Zsombornak, hogy lehetővé tette a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház archívumában az előadásra vonatkozó dokumentumok kutatását.

Szövegszinten 45 képre osztják adaptációjukat (Soltészky, 2003). A regény cselekményét a gyilkosság megtörténteig és felfedezéséig követik. Alapvetően realista ábrázolásra példa a dráma szövege, csak kétszer mutatja Anna látomás-vízióját, a magzatelhajtó por bevétele utáni rosszullet idején, illetve a gyilkosságot megelőző miniszteri látogatást is magában foglaló vendégség bemutatásakor. A regény cselekményének szereplői helyet kapnak a drámai előadás folyamán, ott van mind a három vendég-házaspár, Drumáék, Moviszterék, Tatárek, és a házban jelenlevő cselédek is mind a ketten, Moviszterék és Drumáék Etelje és Stefije, illetve a Vیزیék által Anna előtt elbocsájtott és a gyilkosság felfedezésének idején ismét felbukkanó Katica is. A mindig helyezkedő házmester, Ficsor és felesége is szerephez jut. (Az, hogy Ficsor minden hatalomváltáshoz nagyon gyorsan alkalmazkodik, talán még a regényhez képest is nagyobb jelentőségű.) Még Jancsi barátja, Elekes is megjelenik, meg természetesen az Anna kezét megkérő Báthory kéményseprő is, de a három vendégségből csak kettő, az Anna felvételét közvetlenül követő, illetve a gyilkosságot közvetlenül megelőző nap szerepel a dráma menetében.

Rendezés

Gali nagyszínpadi előadást rendezett, realista módon, megtartva a regény történetének idejét, a színészek nemi és korbéli megfeleltetését. A rendezés gyakori fény- és hangváltásokkal teszi ütemessé a jelenetváltásokat. A kritikusok által problematikusnak érzékelt, túlságosan nagyra és valóságghűre tervezett, a játéknak ellentartó díszlet négyosztatú térben egy polgári lakást idéz meg, bútorokkal sűrűn berendezett nappalit, Vیزیék hálószobáját és Anna konyhabeli helyét mutatja be, valamint egy körfolyosót, ahol a cselédek beszélgetnek. (Az 1983-as veszprémi előadás vertikálisan tagolta a színpadot, ábrázolva a bérház három emeletét. Szekrényessy, 1983) A valóságghű, realista ábrázolás az ellenkezőjét érte el, amikor az egyik szereplő véletlenül rossz helyen ment be a színpadra, nem a díszletajtón, hanem egy olyanon, amely a díszletben falként funkcionált. (Köllő, 2003) Ez mutatja, hogy a rendezés nem engedett meg semmiféle asszociációt. Az *Édes Anna* színpadi adaptációinak történetében van több példa is ennek a helyzetnek a feloldására, mind a miskolci, mind a csíkszeredai előadás úgy rendezte be jelzésértékű korhű bútorokkal a nappalit, hogy csak egy-egy, a korszakra jellemző tárgyat helyezett el a csupas színpadon, és nem zárta le a teret díszletfalakkal, így a néző el tudott vonatkoztatni az 1920-as évek imitált nappalijától. A színészi alakítással a nem túl nagy kritikai visszhang elégedett. Darabont Mikold Édes Annája, Fazekas Ibolya Vizynéje, Sebestyén Aba Jancsija és Zayzon Zsolt Elekese kap kiemelt elemzést (Nagy, 2003b; Köllő, 2003; Hegyi, 2004).

Összegzés

A marosvásárhelyi *Édes Anna* tehát egy olyan mű egyik előadása, amelynek nincsen kanonizált szövege, és amely egy magyar nyelvű regényt állít színpadra,

amely általában a kiszolgáltatottságról szól egy konkrét cselédtörténeten keresztül elmesélve. A regényből írt drámának ez egy nagyszínpadra alkalmazott, korhú környezetben és korhú jelmezekkel megvalósuló variációja, amely csak az eredeti szereplőkkel operál, és amelyik csak a regény cselekményét adja vissza. Ebben a konkrét példában tehát láttunk egy repertoárdarabot, amely helyi érteke mellett azért is jelentős, amely részét képezi a majd kilencvenéves *Édes Anna*-előadások történetének.

BIBLIOGRÁFIA

VERES András (szerk.), 2010. *Kosztolányi Dezső: Édes Anna*, Pozsony: Kalligram.

VARGA Kinga, 2017. [A színház, mint a kötelező olvasmány közvetítője: az Édes Anna alkalmazott színházi előadásként](#). *KULTÚRA ÉS KÖZÖSSÉG*. 2017 Vol. 8, no. 2, 69–74.

Szövegekönyvek

FELKAI Ferenc, 1969. *Édes Anna* (szövegekönyv) OSZMI, Q 8609.

GÖRÖG Iлона, 1947. *Édes Anna. Színmű négy részben*, a Magyar Rádió Archívuma, MR boríték, 000363711, első közvetítés: 1947.09.06. / 22:20:00. Vö. Kosztolányiné Harnos Iлона *Édes Anna* adaptációjának szövegekönyve, MTAK, Ms 4617/11.

GYURKOVICS Tibor, 1983. *Édes Anna. Kosztolányi Dezső regénye nyomán írta Gyurkovics Tibor* (szövegekönyv), OSZMI Q 13707.

HARAG György, 1994. *Édes Anna*. Kosztolányi Dezső regényéből dramatiszálta Harag György. In. *Az Újvidéki Színház húsz éve*, összeáll. Franyó Zsuzsanna, Forum: Újvidéki Színház, 96–117.

LAKATOS László, 1937. *Édes Anna. Színházi Élet*, 1937. No. 16. (április 11–17.), 103–126. lásd továbbá: Peéry Piri színézpéldányát Lakatos László, 1936. *Édes Anna* (szövegekönyv), OSZK, Színháztörténeti és Zenemű Tár 7531. (Németh Antal hagyatéka)

SOLTÉNSZKY Tibor, 2003. *Édes Anna* (szövegekönyv, Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Archívuma (előadások szerinti bontás).

Folyóirat források

Anon., 2005. *Édes Anna huszonötödikször*, Népújság, Vol, LVII. no, 73. 2005. március 31., 2.

Anon., 2005. *Két asszony meg a dráma*, Fejér Megyei Hírlap, 2005. jan. 26.,

Anon., 1936. Kosztolányi Dezső felesége megírta beteg férje helyett az „Édes Anna” színpadi változatát, *Esti Kurir*, 1936. augusztus 11., 9.

Anon., 1947. Magyar Rádió, 1947. augusztus 29, III. évf. 35. sz. (szeptember 17-re vonatkozó műsor), 54. o. (*Édes Anna* műsor szereplők és tartalom)

- Anon., 1936. *Társszerzés az otthon négy fala között*, Délibáb, 1936. augusztus 23., 35. sz., 34-35.
- BÁRÁNY János, 2003. Jelenetek egy polgári világból. Pénteken premiert tart a Tompa Miklós Társulat (interjú Gali Lászlóval), *Népújság*. Vol. LV. no, 218, 2003, szeptember 18, 5.
- BÁRDOS Artúr, Kosztolányi és az „Édes Anna”. *Az Est*, XXVIII. évf., 29. sz., 1937. február 6., 12.
- HEGYI Réka, 2004. Jelenetek egy polgári világból, Kosztolányi Dezső-Gali László, Édes Anna, Marosvásárhelyi Nemzeti Színház, Tompa Miklós Társulat, *Zsöllye*, Vol. V. no, 1. 2004. január, 33.
- KÖLLŐ Katalin 2003. Édes Anna negatív útja. *A Hét*, 2003 Vol, 1. no, 7. 2003. december 4., 9.
- N. M. K. 2003. Évadnyitás küszöbén, Előretékinés Kovács Levente társulatvezetővel, *Népújság*. Vol. LV. no, 202, 2003. augusztus 30., 6.
- NAGY Botond, 2003a. Gyarmatok Európában, Beszélgetés Gali László Jászai-díjas rendezővel, *Népújság*. Vol. LV. no, 196, 2003, augusztus 23, *Múzsza* c. melléklet, 7.
- NAGY Botond, 2003b. A gyarmatteremtés humánuma. *Népújság*. Vol. LV. no, 232, 2003, október 4, *Múzsza* c. melléklet, 4-5.
- SÓREGI Melinda, 2001. Kék fény és örület, Komáromi Jókai Színház, Édes Anna, *Zsöllye*, Vol. II, no, 8, 2001. november, 5.
- SZEKRÉNYESSY Júlia, 1983. Kosztolányi, *a mindenés*, *Élet és Irodalom*, Vol, XXVII. no, 17. 1983. április 29., 12.

Egyéb:

KISS Éva-Evelyn irodalmi titkár (szerk.), *Édes Anna műsorfüzet, Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Tompa Miklós Társulata*, 2003/2004- es évad, Kiadó: Marosvásárhelyi Nemzeti Színház igazgatósága. (számozatlan oldalak)

SZABÓ Fanni (szerk.) *Kulissza – A Tatabányai Jászai Mari Színház műsora*. [Letöltés időpontja: 2023. február 27.] Elérhető:<https://www.youtube.com/watch?v=cM43YYKr0cA>

Az idézett rész: 1.30–2.57.)

Tasnádi Istvánnal készített saját interjú, kézirat, a beszélgetés időpontja 2016. május 24.
Thuróczy Katalinnal készített saját interjú, kézirat, a beszélgetés időpontja 2014. szeptember 3.

Függelék

ÉDES ANNA SZÍNPADI ADAPTÁCIÓK

Édes Anna, Kosztolányi Dezső. 1937. Budapest: Belvárosi Színház, [Bemutató dátuma: 1937. február 12.] [Bársony István – rendező, Lakatos László – szövegkönyv].

- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 1969. Sárbogárd: Állami Déryné Színház, [Bemutató dátuma: 1969. március 15.] [Szécsi Ferenc – rendező, Felkai Ferenc – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 1982. Budapest: Budapesti Gyermekszínház (stúdiószínpad), [Bemutató dátuma: 1982. december 3.] [Korcsmáros György – rendező, Korcsmáros György – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 1983. Veszprém: Veszprémi Petőfi Színház, [Bemutató dátuma: 1983. április 22.] [Horvai István – rendező, Gyurkovics Tibor – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 1983. Újvidék: Újvidéki Színház, [Bemutató dátuma: 1983. december 19. Felújítás dátuma: 1989. november 12.] [Harag György – rendező, Harag György – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 1994. Budapest: Vörösmarty Gimnázium (drámatagozat előadása), [Bemutató dátuma: N/A.] [Vidovszky György – rendező, Vidovszky György – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 1995. Kaposvár: Csiky Gergely Színház, [Bemutató dátuma: 1995. november 24.] [Bezerédi Zoltán – rendező, Bezerédi Zoltán–Merényi Anna – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 1997. Budapest: Madách Színház (Madách Kamara), [Bemutató dátuma: 1997. november 22.] [Léner András – rendező, Tasnádi István – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 1999. Győr: Győri Nemzeti Színház (padlásszínház), [Bemutató dátuma: 1999. február 26.] [Tasnádi Csaba – rendező, Tasnádi István – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 2001. Komárom: Komáromi Jókai Színház, [Bemutató dátuma: 2001. október 19.] [Gali László – rendező, Solténszky Tibor – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 2003. Marosvásárhely: Marosvásárhelyi Nemzeti Színház, Tompa Miklós Társulat, [Bemutató dátuma: 2003. szeptember 19.] [Gali László – rendező, Solténszky Tibor – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 2003. Budapest: Gózon Gyula Kamaraszínház, [Bemutató dátuma: 2003. december 13.] [Árkosi Árpád – rendező, Thuróczy Katalin – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 2005. Székesfehérvár: Vörösmarty Színház (Pelikán terem), [Bemutató dátuma: 2005. január 29.] [Guelmino Sándor – rendező, Guelmino Sándor–Bíró Kriszta – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 2006. Debrecen: Csokonai Színház, Horváth Árpád Stúdiószínház, [Bemutató dátuma: 2006. április 21.] [Soós Péter – rendező, Thuróczy Katalin – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 2008. Veszprém: Veszprémi Petőfi Színház, [Bemutató dátuma: 2008. december 19.] [Valló Péter – rendező, Guelmino Sándor–Bíró Kriszta – szövegkönyv].

- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 2010. Szeged: Szegedi Nemzeti Színház (Kisszínház), [Bemutató dátuma: 2010. november 26.] [Keresztes Attila – rendező, Thúróczy Katalin – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 2010. Pécs: Pécsi Nemzeti Színház, [Bemutató dátuma: 2011. október 8.] [Soós Péter – rendező, Thúróczy Katalin – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 2013. Tatabánya: Jászai Mari Színház, Népház, [Bemutató dátuma: 2013. január 19.] [Hargitai Iván – rendező, Závada Pál – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 2014. Csíkszereda: Csíki Játékszín, [Bemutató dátuma: 2014. október 3.] [Lendvai Zoltán – rendező, Lendvai Zoltán – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 2015. Győr: Győri Nemzeti Színház, [Bemutató dátuma: 2015. február 7.] [Csiszár Imre – rendező, Harag György – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 2015. Szabadka: Szabadkai Népszínház Magyar Társulat, [Bemutató dátuma: 2015. október 22.] [Czajlik József – rendező, Gyarmati Kata – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 2015. Budapest: Budapesti Showszínház, [Bemutató dátuma: 2015. október 22.] [Tóth Ádám – rendező, Tóth Ádám – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem (színházi nevelési vizsgaelőadás), rendezte Zárug Bernadett, [Bemutató dátuma: 2018. június – vizsgaelőadás, 2019 tavasz – további előadások] [Zárug Bernadett – rendező, Zárug Bernadett – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 2018. Miskolc: Miskolci Nemzeti Színház, [Bemutató dátuma: 2015. október 22.] [Rusznyák Gábor – rendező, Rusznyák Gábor – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 2019. Budapest: Örkény Színház, [Bemutató dátuma: 2019. október 10.] [Szenteczki Zita – rendező, Bíró Bence – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 2022. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Perjátszó Kör, [Bemutató dátuma: 2022. április 27.] [Tóth Orsolya – szövegkönyv].
- Édes Anna*, Kosztolányi Dezső. 2022. Kolozsvár: Babeş-Bolyai Tudományegyetem Színház és Film Kar (Harag György Stúdió), [Bélai Marcel – rendező, Takács Réka – szövegkönyv].